

podložniške obveznosti do zemljiškega gospodarstva, kmečko prebivalstvo po osebnem položaju, delavci v agrarnem gospodarstvu, agrarna premoženjska razmerja in razredni boji agrarnega prebivalstva. Od tega je večino poglavij obdelal Sergej Vilfan, ki je z njimi znova dokazal svojo izredno globoko in temeljito, hkrati pa široko znanje o obravnavani problematiki ter sposobnost njenega znanstvenega obdelovanja. Nič ne zaostajata za njegovimi prispevki obe poglavji, ki sta ju obdelala druga dva avtorja in sourednika knjige: poglavje o podložniških obveznostih do zemljiškega gospodarstva, ki ga je napisal temeljit poznavalec teh obveznosti iz zgodovinskih virov Pavle Blaznik in poglavje o razrednih bojih agrarnega prebivalstva, ki mu je jedro obravnavanje razrednih bojev tega prebivalstva v fevdalni družbi (z drugo besedo »kmečkih uporov«) izpod peresa našega zgodovinarja — specialista za te boje Boga Grafenauerja.

Delo, ki so ga opravili ti trije avtorji, ne imponira samo po svojem obsegu in po svoji temeljitosti. Dokazuje nam hkrati, kako koristno in uspešno je lahko poglobljeno raziskovalno delo v tistih znanstvenih vejah, ki so vgrajene v solidno zgradbo kulture naroda, ne da bi pri tem morale, pa tudi mogle slediti vabljenemu klicu po neposredni povezavi s potrebami prakse in združenega dela. Samo v prid je njihovi kakovosti, da podobnim vabam ali skušnjavam niti ne morejo slediti, tudi če bi to želele. Knjigi je tudi v prid, da se je s svojo, zgoraj označeno zasnovo dokončno prelevila od prvotne, močno leksikalne zasnove celotne »Gospodarske in družbene zgodovine Slovencev«.

Nam geografom seveda ta druga knjiga, v kateri prevladujejo družbenorazvojna, deloma celo močno pravnozgodovinska vprašanja, ni tako blizu kakor nam je bila prva, čeprav se seveda njena problematika marsikje veže s problemi, obdelanimi v prvi knjigi in so to povezavo avtorji na številnih mestih tudi podčrtali. Vendar je tudi za nas podrobna proučitev pojmov kakršni so soseska, župa, agrarne skupnosti, zemljiško gospodarstvo in podobno izredno dragocena in nujna za razumevanje t. im. »agrarne geografije« in geografije podeželja sploh. Celo ob poglavjih o agrarnih delavcih (soseskih in planinskih pastirjih, dninarjih, gozdnih delavcih, viničarjih itd.) se naša zanimanja stikajo. Še posebno bi bilo koristno, če bi se tisti naši geografi, ki se ukvarjajo posebej s t. im. »socialno« geografijo, poskušali obogatiti z zgodovinsko razvojnimi vidiki, čeprav se jim zde morda malo preveč odmaknjeni, deloma po pravici, ker je razvoj ostro prekinila dinamika sodobne deagrarizacije in urbanizacije podeželja, ki je ustvarila čisto nova družbena razmerja in sprožila nova družbena gibanja, stara pa kot sledove preteklosti močno potisnila v ozadje in včasih kar preveč v pozabo.

Čeprav k problematiki, ki jo obravnava ta druga »družbena« knjiga, geografi s svojim delom nismo mnogo prispevali, vsekakor manj kot k problematiki prve knjige, nam je v zadoščenje, avtorjem knjige pa velja prišteti v zaslugi, da so pri uporabi literature upoštevali tudi tiste drobce, ki smo jih prispevali.

Svetozar Ilešič

Potresni zbornik. Izdala občinska konferenca SZDL Tolmin. Založila temeljna kulturna skupnost Tolmin. 496 s., Tolmin 1980.

Ob slovesnem zaključku glavne potresne obnove izdana knjiga je posvečena vsem delovnim ljudem, ki so sodelovali pri obnovi prizadetega Posočja. Čeprav je delo istega izdajatelja in založnika (uredil J. Dolenc), nima običajnega naslova Tolminski zbornik, ki bi mu bila to tretja številka (druga je izšla l. 1975). Razlog uvidimo že ob prvem in najdaljšem prispevku z naslovom »Potresi v Furlaniji in Posočju leta 1976, kratka seizmološka zgodovina in seizmičnost« (s. 17—80) izpod peresa znanega seizmologa Vlada Ribariča. Obravnavam ne le Posočje, temveč vse jugovzhodne Alpe med Verono in Graško kotlino. Opisuje vse najmočnejše potrese po l. 1116. Med njimi je posebnost na naših tleh najjačji potres iz l. 1511, ko se je šest ur po prvem katastrofalnem sunku z epicentrom v Idriji ($M=6,9$) središče premikov preselilo v 50 km oddaljeno Furlanijo ($M=7,0-7,2$). Novosti prinaša tudi opis plitvega a močnega beljaškega potresa l. 1348, ki je izzval podor z gore Dobrač v Ziljsko dolino. Potres 1976 Ribarič podrobneje opisuje po krajih na furlanski in naši strani meje. Verjetno je na prošnjo uredništva dodal pisec še raz-

lago osnovnih pojmov iz moderne seizmologije, in tako njegov članek daleč presega lokalni pomen.

Drugi prispevek, ki presega meje tolminske občine, je delo Milana Orožna-Adamiča (s. 81—122) z naslovom »Učinki potresa leta 1976 v Posočju«. Isti avtor je podobno študijo objavil že v Geografskem zborniku XIII in o njej smo v našem časopisu (GV 1979) že poročali. Tu se je pisec bolj osredotočil na posoške kraje, in delež prebivalstva brez varnih bivališč po potresu — v okviru krajevnih skupnosti — primerjal s poklicnim prebivalstvenim stanjem in razvojem. Na osnovi obojega je izdelal karto tipov prizadetosti krajevnih skupnosti v tolminski občini.

Pomen take razčlenitve delno uvidimo iz članka ing. S. Uršiča o posoškem kmetijstvu v popotresnem razdobju, katerega stanje ni rožnato. Največ kmetov tolminske občine je v starostnem razredu nad 70 let, srednja velikost kmetije je 2,25 ha oz. 0,25 njiv in 1,2 travnika, največ rejcev goji le 1—3 krave in skupno število govedi še nazaduje, čeprav mlečna proizvodnja rahlo raste in se širi mehanizacija. Travnna zemljišča se še vedno krčijo, čeprav ima Tolminska najugodnejšo klimo za travno proizvodnjo. Kmetijstvo daje res samo še eno desetino narodnega dohodka v občini, a bi vseeno lahko zadržalo izseljevanje. Po Orožnovi študiji so potresno najbolj prizadeti kraji obenem tudi najbolj kmetijski. Zdi se zato, da sama obnova stavbnega fonda še ni zadostna za sanacijo gospodarstva.

Med avtorji prispevkov, ki jih je nad trideset, najdemo še dva geografa. Sergej Koglot govori o organiziranosti regije pri odpravljanju posledic elementarnih nesreč, Radovan Lipušček pa podrobno opisuje in s številkami ter fotografijami dokumentira spremembe v krajih med Kobaridom in Bovcem.

Ostali prispevki so zelo različni po vsebini, kvaliteti in dolžini. Geografsko podoba posledic potresa dobro pojasnjujejo nekateri gradbeniški članki, iz katerih zvemo za mediteranski način gradnje stavb s preslabotno povezanostjo elementov kamnitih konstrukcij, zaradi česar so bile ob furlanskem in črnogorskem potresu poškodbe še posebno hude. Arhitekt Peter Fister v svojem članku ni prepričan, da je bilo potrebno stari Breginj takorekoč izravnati z zemljo in zgraditi novega.

Potresni zbornik je prvi kolikor toliko celovit prikaz kake velike katastrofe na Slovenskem. K dokumentaciji potresnih sprememb mnogo prispevajo zelo številne črno-bele in nekatere barvne fotografije; mnoge so delo M. Orožna-Adamiča. Dobro bi bilo, če bi se ta Potresni zbornik znašel na knjižnih policah vseh potresno ogroženih krajev Slovenije. Zakaj prilagoditev na potresno nevarnost in živa zavest, da se lahko katastrofa ponovi, rešuje imovino in življenje. To zavest bi morali širiti zlasti geografi. Škoda, da potres iz l. 1976 ni bil geografsko proučen z vseh vidikov, ki jih pozna geografska teorija.

Ko preberemo knjigo, imamo prijetno zavest, da je naša družba tudi v primeru potresa l. 1976 solidarnostno razmeroma hitro odpravila potresno škodo, tako kot pri vseh povojnih katastrofalnih potresih v naši državi.

I. Gams

Mag. Robert Gary Minnich, *The Homemade World of Zagal*.

An Interpretation of the »Practical Life« Among Traditional Peasant-Farmers in West Haloze — Slovenia, Jugoslavia. Socialantropologisk institut Universitetet i Bergen. Bergen, 1979, 250 strani, 22 fotografij, 4 skice, 5 tabel, 3 karte, 80 bibliografskih navedb in slovensko-angleški slovarček nekaterih za študijo pomembnih pojmov.

Avtor knjige je Američan iz Kalifornije, kjer je diplomiral iz politologije in se v podiplomskem študiju preusmeril v študij socialne antropologije. Na predlog mentorja je odšel nadaljevat postdiplomski študij na mlad in dobro organiziran socialnoantropološki inštitut pri Univerzi v Bergenu na Norveškem. Podiplomski študentje tega inštituta raziskujejo po najrazličnejših delih sveta, vendar do Minnicha ni bil nihče v evropskih socialističnih državah. Jugoslavijo oz. Slovenijo si je Minnich izbral zato, ker je preko žene Slovenke (diplomantka Filozofske fakultete v Ljubljani) Slovenijo že poznal in se naučil tudi nekaj slovenščine. Po nasvetu prof. dr. Vladimira Klemenčiča si je izbral za proučevanje Haloze kot eno najmanj razvitih slovenskih pokrajin. Podpisani sem mu kot raziskovalec Haloz in tamošnji